Legyező

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	70.44.1
Készítés ideje:	1750 - 1760
Készítés helye:	Franciaország (feltehetően)
Anyag:	elefántcsont; papír; pergamen
Technika:	aranyozott; áttört; festett
Méretek:	magasság: 29,3 cm szélesség: 49 cm

Tizenkét darab áttört, festett és aranyozott elefántcsont küllőn gouache festésű pergamen és papírlap. A küllőket ékköves fémszegecs fogja össze.

Az arany kagylómotívumokkal és színes rózsákkal kereteit lapon szabadban mulató társaság látható. Középen, két, borospoharával koccintó fiatalember, körülöttük társaik és kedveseik. Baloldalt, vízesés előtt két zenész ül, egyikük dudán, a másik hegedűn játszik. Jobbra fűben heverésző leányka mellett egymást ölelő pár figyel a zenészekre. A háttérbe épületek és egy közeledő pár kepe. A hátlapon, apró szigeten, urnával koronázott emlékoszlop és egy fa között felfüggesztett baldachin alatt fiatal hölgy ül és játszik kutyájával. A küllők függőleges rácsmintáján virágzó rózsaszálak között apró galambok repülnek. A zárókülőkön ovális keretben fiatalember ül.

A jelenet ábrázolásához Jean-Antoine Watteau egy némiképp homályos értelmű, mindmáig egészen pontosan meg nem fejtett jelentésű alkotása szolgált előképül, a *Szerelem a Francia Színházban* című festménye (Berlin, Gemäldegalerie, ld itt), illetve az arról Charles Nicolas Cochin (1688–1754) által 1734-ben készített rézmetszet (ld. itt).

A kép centrumában kőpadon ülő, szőlőlevelekkel koszorúzott legény koccint a fején hatalmas tollas kalapot viselő ifjú úrral. Közéjük Columbina, a commedia dell'arte bájos és kacér hősnője hajol. Az előtérben, a nézőnek háttal fiatalember, vele szemben fiatal lány, ujjai közé csippentett szoknyáját enyhén megemelve mozdul a bal oldali zenészek muzsikájára. A társaság további tagjai jobbról figyelik az eseményeket, illetve egyikük, akiben a kutatás Paul Poisont, a kor ünnepelt színészét ismeri fel, kitekint a képből. A kőpad mögötti szőlővel befutott falon, a levelek árnyékában csuklyás mellszobor magasodik a jelenet fölé. Az attribútumok és a metszetet kísérő vers, amelyben Bacchus és Ámor kényszer nélküli szolgálatáról esik szó, az említett istenek megszemélyesítését valószínűsítik a két főszereplőben.

A legyezőn immár minden rejtelmes hangulatától és a jelentőségteljes motívumoktól – mint amilyen a büszt és a puzdra – megfosztva, nap fényes vidéki tájba helyezve, a jelenet első pillantásra akár az öt érzék allegóriája is lehetne. Itt Bacchus Ámor cinkosaként, mint a szerelmi láng lobogásának segítője lép fel, hiszen "borosán könnyen lesz rabja az ifjú a lánynak / bor közt lobban a vágy, Vénusz a tűzben a tűz" (Ovidius: *Ars amatoria* I, 243–244.).

Watteau megannyi szimbólummal teljes festményének csak a puszta váza az, ami megmaradt a legyezőfestő kezén, de épp ez a kivonat az, ami sokak számára könnyen értelmezhetővé tette.

A legyező hátlapján a Hűség fiatal hölgy képében játszik kutyájával. A rácsosán áttört elefántcsont küllőkön Vénusz virágai, rózsaszálak között galambok röppennek: a kalitkából kiengedett madárnak a 17. századi holland szerelmi embléma-könyvek nyomán elterjedt ábrázolása nem csupán a szabadon szárnyaló szerelem költői képére, hanem a szüzesség igencsak valóságos elvesztésére is utal, s mint ilyen a házasság jelképei között szerepel.

Irodalom

- Maros Donka Szilvia: *Bájos semmiségek. Az Iparművészeti Múzeum legyezőgyűjteménye (1700-1920)*. Balassi Kiadó - Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2002. - Nr. 23

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum
dots.hu PDF generator